

Міністерство освіти і науки України
Чернігівський національний технологічний університет

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

Методичні вказівки до проходження практики
для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»
спеціальності 8.18010014 – «Управління фінансово-економічною
безпекою»
денної форми навчання

Обговорено і рекомендовано на
засіданні кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Протокол № 12
Від «28» березня 2016 р.

Чернігів ЧНТУ 2016

Управління фінансово-економічною безпекою. Методичні вказівки до проходження практики для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» спеціальності 8.18010014 – «Управління фінансово-економічною безпекою» денної форми навчання /Укл. Ільчук В.П., Садчикова І.В., Садчиков В.С. – Чернігів: ЧНТУ. – 2016. – 45с.

Укладачі: Ільчук Валерій Петрович, доктор економічних наук, професор
Садчикова Ірина Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент
Садчиков Віктор Сергійович, кандидат економічних наук, асистент

Відповідальний за випуск Ільчук В.П., завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, доктор економічних наук, професор

Рецензент: Дерій Жанна Володимирівна, завідувач кафедри теоретичної та прикладної економіки, доктор економічних наук, професор

ЗМІСТ

Загальні положення	4
1. Програма виробничої практики	5
1.1 Цілі і завдання практики	5
1.2 Основні положення практики	9
1.3 Зміст програми виробничої практики	9
2. Організація проходження виробничої практики	19
3. Методичні рекомендації щодо складання, оформлення та захисту звіту про виробничу практику	21
4. Порядок оцінювання звіту про проходження виробничої практики	26
Рекомендована література	27
Додатки	30

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Виробнича практика є невід'ємною частиною навчальної програми студентів п'ятого курсу зі спеціальності 8.18010014 – «Управління фінансово-економічною безпекою». Від кафедри за кожною академічною групою на термін практики згідно графіку навчального процесу закріплюється керівник.

Практика може проводитися на базі будь-яких підприємств різних організаційно-правових форм, фінансово-кредитних установ та державних організацій. В період проходження виробничої практики студенти дотримуються правил внутрішнього розпорядку того підприємства, установи або організації, де вони проходять практику.

Перед початком практики керівник проводить зі студентами збори, на яких роз'яснюється мета, задачі, зміст програми, а також порядок її проходження. За результатами виробничої практики студент складає звіт. В останній день виробничої практики керівник практики підводить її підсумки. Практика захищається при наявності оформленого звіту.

Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення при одержанні достатнього обсягу практичних знань, умінь, навиків відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня магістр.

1. ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Виробнича практика – це невід’ємна складова навчального процесу і важливий етап підготовки кваліфікованих фахівців для підприємств, фінансових і фіскальних органів держави та фінансового ринку.

Базами проходження виробничої практики виступають підприємства різної форми власності, фінансово-кредитні установи та державні організації.

Рекомендовані об’єкти для проходження практики: Національний банк України; Державний комітет фінансового моніторингу України; фінансові органи; податкові органи; органи Державного казначейства; Державна фінансова інспекція; антимонопольний комітет; управління економіки; органи статистики; пенсійний фонд; центр зайнятості населення; управління праці та соціального захисту населення; Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку; Національна комісія, що здійснює державне регулювання діяльності у сфері ринків фінансових послуг; Фонд державного майна; страхова компанія; інвестиційна компанія та інвестиційні фонди; торговці цінними паперами; ломбард; кредитна спілка; аудиторська фірма; банківська установа; компанія з управління активами; підприємства різної організаційної форми та форми власності.

1.1 Цілі і завдання практики

Метою практики є оволодіння студентами сучасними методами, формами організації та формування у них на базі одержаних знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення при одержанні потрібного достатнього обсягу практичних знань і умінь відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». Тривалість практики становить 2 тижні. До практики допускаються студенти, які повністю виконали навчальний план.

Завдання практики:

- поглибити та закріпити теоретичні знання з організації та управління фінансово-економічної безпеки підприємств і організацій, банківських та фінансових установ;
- засвоєння практичних навичок на робочому місці фахівця з фінансово-економічної безпеки в основних відділах та підрозділах виробничо-господарських структур, банківських та фінансових установ і органів державної та місцевої влади;
- практична підготовка студентів до самостійної роботи на одній з відповідних посад за фахом «Управління фінансово-економічною безпекою»;
- підбір нормативно-правових, інформаційних, звітних і статистичних матеріалів, їх систематизація та аналіз;

- вивчення основних видів документів та їх застосування у сфері організації та управління фінансово-економічною безпекою;
- здійснення аналізу організаційних та управлінських задач щодо протидії викликам, небезпекам, загрозам та ризикам: господарської та фінансової діяльності підприємства (організації, фірми, установи); фінансовому стану підприємства (організації, фірми, установи); взаємовідносинам між партнерами, споживачами, посередниками, контрагентами, постачальниками;
- набуття навиків критичного аналізу організаційно-виробничої структури підприємства, його підрозділів, їх функцій і взаємовідносин;
- засвоєння практичних навичок з питань створення і контролю діяльності операційної системи управління виробництвом, маркетингом, фінансами, забезпечення безпеки в даних системах;
- розробка планів та програм забезпечення безпеки в різних видах діяльності;
- підготовка кожним студентом аналітичного звіту на основі програми практики, в якому необхідно виділити основні результати діяльності підприємства чи установи, дати їм оцінку, визначити вплив вирішальних чинників, узагальнити резерви та підготувати економічні обґрунтування розроблених проектів, ідей та планів діяльності реального об'єкта практики та його фінансово-економічної безпеки.

У результаті проходження практики студенти повинні:

знати:

- організаційну та управлінську структури підприємств, закладів та установ;
- законодавчу та нормативну базу, що регулює діяльність структурних підрозділів фінансово-економічної безпеки;
- порядок фінансування та напрямки використання грошових коштів;
- механізм розподілу та контролю за використанням грошових коштів;
- особливості складання кошторисів (фінансових планів) та фінансової звітності, що є характерними для даного закладу;
- механізм управління системою фінансово-економічної безпеки підприємства; функції і процес управління системою забезпечення фінансово-економічною безпекою підприємства; критерії оцінки ефективності діяльності системи забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства; механізм введення в дію заходів щодо протидії загрозам системі фінансово-економічної безпеки підприємства; оцінювання ефективності діяльності щодо протидії загрозам та ризикам в системі фінансово-економічної безпеки підприємства;
- сутність, мету, завдання та принципи фінансового нагляду; міжнародні та вітчизняні правові основи фінансового нагляду; моделі інституційної структури фінансового нагляду, інституційну структуру фінансового нагляду в Україні та зарубіжних країнах, передумови забезпечення незалежності та підзвітності органів фінансового нагляду;
- права споживачів фінансових послуг, принципи та порядок захисту

прав споживачів фінансових послуг в межах судової і позасудової процедури, регламентацію реклами фінансових послуг, специфіку формування фінансової культури суспільства і фінансової грамотності населення;

- сутність, методичний інструментарій та принципи банківського нагляду, міжнародні та вітчизняні правові основи банківського нагляду, вимоги щодо банківської діяльності, принципи і засади безвізного банківського нагляду та інспектування банків;

- сутність, методичний інструментарій та принципи фінансового нагляду за діяльністю страхових компаній, міжнародні та вітчизняні правові основи фінансового нагляду за діяльністю страхових компаній, принципи і засади інспектування страхових компаній;

- методичний інструментарій та принципи макропруденційного фінансового нагляду, сутність фінансової стійкості країни та методичний інструментарій її оцінювання і моніторингу;

- сутність, методичний інструментарій та принципи нагляду за діяльністю фінансових конгломератів, міжнародні та вітчизняні правові основи нагляду за діяльністю фінансових конгломератів, засади додаткового фінансового нагляду за діяльністю фінансових установ, що входять до фінансових конгломератів;

- теоретичні аспекти антикризового фінансового управління, зміст та значення управління фінансовою санацією підприємства, сутність та методи контролінгу, зміст та особливості застосування методів і моделей прогнозування банкрутства у вітчизняній аналітичній практиці, характерні риси, методи та порядок проведення санаційного аудита, економічні критерії санаційної спроможності підприємства, сутність, форми та види реструктуризації та реорганізації підприємств у процесі санації, форми і методи державної фінансової підтримки санації суб'єктів господарювання, економіко-правові аспекти санації, банкрутства та ліквідації суб'єктів господарювання, особливості санації та банкрутства окремих категорій суб'єктів підприємницької діяльності.

ВМІТИ:

- проводити ідентифікацію ризиків та загроз діяльності у всіх сферах діяльності установи, організації, підприємства;

- здійснювати моделювання, прогнозування та передбачення розвитку факторів зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства та їх впливу на фінансово-економічну безпеку;

- прогнозувати можливості виникнення небезпечних ситуацій в фінансово – економічній сфері діяльності установи, організації, підприємства;

- проводити аналіз зовнішніх та внутрішніх ризиків та загроз діяльності підприємства;

- оцінювати рівень фінансово-економічної безпеки організації, підприємства, установи;

- організовувати та проводити інформаційну і аналітичну роботу щодо своєчасного виявлення загроз і ризиків діяльності установи, організації,

підприємства та розробки ефективних заходів по їх зниженню;

- розробляти інформаційно-аналітичні документи щодо оцінки рівня реальних і потенційних загроз фінансово-економічної безпеки підприємства, установи, організації;

- проводити аналіз потреб посадових осіб установи, організації, підприємства в інформації для прийняття управлінських рішень щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки, сталого функціонування та розвитку;

- проводити аналіз потреб зацікавлених осіб у зовнішніх та внутрішніх інформаційних зв'язках;

- оцінювати тривалість та складність робіт та їх вплив на стан фінансово-економічної безпеки установи, організації, підприємства;

- виконувати підготовку аналітичних документів щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки установи, організації, підприємства;

- надавати необхідну інформацію керівництву установи, організації, підприємства щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки та протидії загрозам і ризикам;

- оцінювати та проводити моніторинг реалізації визначеної стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки установи, організації, підприємства.

- застосовувати методичні підходи та інструментарій фінансового нагляду в діяльності фінансових установ з метою забезпечення їх стійкості;

- проводити моніторинг індикаторів стійкості фінансового сектора;

- оцінювати дотримання банками та страховими компаніями вимог до їхньої діяльності;

- виявляти порушення вимог щодо діяльності з боку фінансових установ та визначати їх причини, визначати заходи, що застосовуються до фінансових установ, які порушують законодавчі вимоги;

- застосовувати методичні підходи та інструментарій фінансового нагляду до діяльності фінансових груп та фінансових конгломератів;

- оцінювати дотримання фінансовими установами прав споживачів фінансових послуг, виявляти порушення та визначати санкції щодо фінансових установ;

- розраховувати фінансові показники в залежності від специфіки установи, організації, підприємства;

- узагальнювати знання та навички, набуті під час проходження практики;

- проводити аналіз фінансової діяльності закладів та робити висновки щодо її стану;

- застосовувати методи контролінгу на підприємстві, проводити оцінку ймовірності банкрутства підприємств на основі моделей одно- та багатофакторного дискримінантного аналізу, застосовувати прийоми та методи проведення санаційного аудита, виявляти ознаки неплатоспроможності підприємства.

1.2 Основні положення практики

Практика повинна бути організована таким чином, щоб коло умінь, які формуються, поступово розширювалося і послідовно ускладнювалося.

Структура практики залежить від змісту практичного навчання і насамперед повинна забезпечувати цілісну підготовку студента до праці, тобто виконанню основних трудових функцій тих посад, на яких може бути використаний фахівець відповідно до кваліфікаційної характеристики.

В процесі проходження практики студенти повинні ознайомитись з структурою, та роботою підрозділів підприємства.

Студенти повинні вивчити схему документообігу первинних обліково-звітних документів підприємства та навчитись їх заповнювати.

Під час виробничої практики студенти заповнюють інформаційні масиви баз даних на основі документів підприємства, знайомляться з використанням персональних комп'ютерів для обробки документів та баз даних; отримують навички по веденню, обробці та формуванню інформації стосовно фінансово-господарської діяльності підприємства.

Проведення практики дозволить закріпити і доповнити теоретичні знання студентів, отримані при вивченні фундаментальних та фахових дисциплін, набути необхідні навички практичної роботи з аналізу і плануванню виробничо-господарської, управлінської, маркетингової та фінансово-кредитної діяльності підприємства (установи, організації).

Це сприятиме також формуванню у студентів навиків щодо виявлення внутрішньогосподарських резервів, прогнозування ринково-орієнтованої підприємницької діяльності, встановлення тісних зв'язків навчального закладу з підприємствами. У процесі проходження практики студенти ознайомляться з організаційною структурою управління підприємством, функціями і взаємозв'язком окремих відділів, отримують перші практичні знання з економічних та організаційних питань, ознайомляться з технікою безпеки і охороною праці у структурних підрозділах підприємства.

Студенти ознайомляться також зі станом нормування праці та виробничих процесів, системою і методами економічного стимулювання на підприємстві, матимуть можливість звернути увагу на існуючі шляхи зменшення матеріалоемності, ефективного використання обладнання й потужностей, вивчення чинників, що впливають на зменшення собівартості та збільшення прибутків підприємства.

1.3 Зміст програми виробничої практики

Таблиця 1.3 – Основний зміст практики в залежності від бази практики

№ пор.	Зміст практики
1	2
1	<p>Департамент фінансів Організаційна структура Департаменту фінансів області або регіону, його цілі та задачі. Нормативна база діяльності.</p>

Продовження таблиці 1.3

1	2
1	<p>Характеристика підрозділів відділів та служб. Аналіз виконання державного та місцевого бюджету за останні три роки. Організація бюджетного процесу в регіоні. Склад і структура доходів бюджету та контроль за їх надходженням. Склад і структура видатків бюджету та міжбюджетні відносини. Планування та фінансування видатків на соціальний захист населення. Планування та фінансування видатків на соціальну сферу. Фінансування місцевого господарства. Фінансування місцевого управління. Фінансування засобів масової інформації. Звітність про виконання місцевого бюджету. Звітність розпорядників коштів бюджету. Контроль за використанням бюджетних коштів.</p>
2	<p>Державна податкова служба Структура та функції податкових адміністрацій та інспекцій. Нормативна база. Облік платників податків. Порядок прийняття декларацій та розрахунків, їх попередня перевірка. Документальна перевірка правильності нарахувань та своєчасності сплати в бюджет податків і обов'язків. Контроль податкових органів у сфері оподаткування доходів громадян. Податковий контроль при спрощеній системі оподаткування. Податковий контроль за сплатою місцевих податків і зборів. Механізм взаємодії ДПС з іншими фінансово-кредитними установами. Оцінка податкової безпеки області, району, міста та суб'єктів господарювання.</p>
3	<p>Органи Державного казначейства Правові основи діяльності Державного казначейства України. Організаційна структура Державного казначейства України. Основні напрямки діяльності ДКУ. Аналіз виконання Державного бюджету України за попередній рік. Організація виконання видаткової частини Державного бюджету України. Взаємовідносини Державного і місцевих бюджетів України.</p>

Продовження таблиці 1.3

1	2
3	<p>Звітність про виконання Державного бюджету України. Особливості фінансування ДКУ. Механізм розподілу бюджетних коштів через систему ДКУ. Механізм здійснення контролю за надходженням і використанням бюджетних коштів та коштів державних цільових фондів. Організація касового виконання Державного бюджету за видатками. Порядок фінансування розпорядників коштів через органи Державного казначейства. Оцінка бюджетної безпеки області (регіону), місцевого бюджету.</p>
4	<p>Державна фінансова інспекція 5.1. Структура ДФІ області або регіону, нормативна база роботи. 5.2. Особливості фінансування ДФІ. 5.3. Ревізії, перевірки, їх методичне забезпечення та план проведення. 5.4. Послідовність проведення ревізій та перевірок. 5.5. Висновки за актами ревізій та перевірок. 5.6. Система використання фінансових санкцій до порушників. 5.7. Форми фінансової звітності. 5.8. Проблемні аспекти проведення ревізій у бюджетних установах. 5.9. Моніторинг загроз фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання, державних установ та організацій.</p>
5	<p>Управління економіки Організаційна структура управління, його цілі та задачі. Нормативна база діяльності органу управління економіки. Формування програм економічного і соціального розвитку регіону, їх структура, склад, основні показники. Аналіз стану економічного розвитку регіону за попередні три роки. Інвестиційна складова програм економічного і соціального розвитку регіону. Джерела та особливості фінансування програми капітального будівництва регіону. Розрахунки до формування доходної частини бюджету області. Контроль за станом та динамікою економічного і соціального розвитку області. Моніторинг загроз фінансово-економічної безпеки держави та регіонів.</p>

Продовження таблиці 1.3

1	2
6	<p>Органи статистики Організаційна структура обласного та районних управлінь статистики. Особливості і спрямованість діяльності обласного та районних управлінь статистики. Система збору, обробки і аналізу статистичної інформації про основні показники статистики галузей економіки. Система збору, обробки і аналізу статистичної інформації про стан та ефективність використання трудових ресурсів, про розмір середньомісячної заробітної плати за галузями економіки, у територіальному розрізі, за підприємствами різних форм власності. Система збору, обробки і аналізу основних показників статистики фінансів. Основні форми державної статистичної звітності суб'єктів господарювання України. Особливості застосування автоматичної обробки статистичної інформації. Особливості фінансування обласних та районних управлінь статистики. Оцінка загроз фінансово-економічної безпеки у розрізі галузей економіки, соціальної сфери, держави, регіону та шляхи підвищення рівня фінансово-економічної безпеки.</p>
7	<p>Органи Пенсійного фонду Структура і функції дирекції Пенсійного фонду України. Законодавча база, щодо функціонування пенсійної системи України. Система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Облік та реєстрація платників. Структура пенсійного портфеля за видами пенсій. Методика складання бюджету Пенсійного фонду України. Аналіз виконання бюджету Пенсійного фонду за три попередніх роки. Взаємодія державних та недержавних установ пенсійної системи України. Порядок нарахування штрафних санкцій. Звітність платників Пенсійного фонду Вплив пенсійного страхування на рівень фінансово-економічної безпеки держави, регіону, юридичних та фізичних осіб.</p>

Продовження таблиці 1.3

1	2
8	<p>Служба зайнятості населення Структура Державної служби зайнятості населення. Цілі та задачі діяльності Державної служби зайнятості населення. Функції органів Державної служби зайнятості населення. Нормативні акти, які регламентують діяльність Державної служби зайнятості населення. Аналіз динаміки безробіття. Визначення статусу безробітного та порядок отримання матеріальної допомоги по безробіттю. Фінансове забезпечення діяльності обласного та районних центрів зайнятості. Основні засади програми Державної служби зайнятості Чернігівської області. Особливості фінансової діяльності обласного та районних центрів зайнятості населення. Вплив безробіття (зайнятості населення) на рівень фінансово-економічної безпеки держави, регіону, юридичних та фізичних осіб.</p>
9	<p>Управління праці та соціального захисту населення Організаційна структура управління, його цілі та задачі. Порядок нарахування пенсій та допомоги за категоріями одержувачів. Порядок одержання субсидій на житлово-комунальні послуги. Порядок надання пільг окремим категоріям населення. Особливості фінансування будинків-інтернатів для осіб похилого віку та інвалідів. Фінансування управління як бюджетної установи. Регіональні програми щодо поліпшення соціального захисту окремих категорій населення в системі фінансово-економічної безпеки регіону.</p>
10	<p>Національний банк України Загальна характеристика банку як суб'єкта господарювання. Організаційна структура банку. Організаційна структура, функції та сфера діяльності відділу безпеки банку. Нормативні та законодавчі акти, які регулюють діяльність банку. Порядок призначення вищого керівництва та керівників підрозділів НБУ, що відповідають за здійснення фінансового нагляду.</p>

Продовження таблиці 1.3

1	2
10	<p>Ліцензування банківської діяльності. Оцінювання інституційної, операційної та фінансової незалежності НБУ. Підзвітність і прозорість діяльності НБУ Фінансовий нагляд у діяльності НБУ: функції, завдання і повноваження. Формування НБУ системи вимог щодо діяльності банків. Інспектування НБУ банків. Діяльність НБУ у сфері захисту прав кредиторів, вкладників та споживачів банківських послуг. Системні порушення прав споживачів банківських послуг та боротьба з ними. Ризик-орієнтований банківський нагляд в практиці НБУ. Безвиїзний нагляд НБУ за діяльністю банків. Стрес-тестування банків. Практика оцінювання стійкості та системного ризику банківського сектору. Взаємодія НБУ з іншими органами фінансового нагляду.</p>
11	<p>Фонд державного майна Фонд державного майна (ФДМУ) основні завдання, повноваження, структура. Законодавча та нормативна база діяльності ФДМУ. Особливості управління державною власністю. Основні етапи приватизаційної підготовки та реструктуризації підприємств. Особливості ціноутворення під час приватизації. Продаж об'єктів малої приватизації та незавершеного будівництва. Продаж пакетів акцій на конкурсах, фондових біржах та ПФТС. Організація контролю договорів купівлі-продажу. Аналіз приватизаційних процесів за останні три роки. Аналіз діяльності підприємств, що змінили форму власності у процесі приватизації. Фінансові результати, одержані від приватизації державного майна та методика їх розподілу. Особливості фінансування ФДМ як бюджетної установи. Фінансова звітність ФДМ. Взаємовідносини ФДМ з іншими державними установами. Моніторинг та ідентифікація загроз фінансово-економічній безпеці держави (регіону), підприємству в процесі управління державним майном.</p>

Продовження таблиці 1.3

1	2
12	<p>Банк</p> <p>Загальна характеристика банку як суб'єкта господарювання .</p> <p>Організаційна структура банку.</p> <p>Організаційна структура, функції та сфера діяльності відділу безпеки банку.</p> <p>Нормативні та законодавчі акти, які регулюють діяльність банку.</p> <p>Загальна характеристика та механізм здійснення депозитних операцій банку.</p> <p>Загальна характеристика та механізм здійснення кредитних операцій банку.</p> <p>Загальна характеристика та механізм здійснення операцій з цінними паперами, інвестиційних та посередницьких операцій.</p> <p>Аналіз показників діяльності банку, відповідність показників нормативним значенням.</p> <p>Оцінювання фінансової стійкості банку.</p> <p>Оцінка фінансово-економічної безпеки банку.</p> <p>Моніторинг та ідентифікація загроз фінансово-економічній безпеці банку.</p> <p>Управління ризиками банку, основні шляхи підвищення рівня фінансово-економічної безпеки.</p> <p>Інспектування банку.</p> <p>Дотримання прав споживачів банківських послуг.</p>
13	<p>Страхова компанія</p> <p>Нормативні та законодавчі акти, які регулюють страхову діяльність в Україні.</p> <p>Загальна характеристика страхової компанії.</p> <p>Організаційно-управлінська структура страхової компанії.</p> <p>Характеристика функціональних обов'язків відділу безпеки та економічної безпеки страхової компанії</p> <p>Характеристика видів страхування, які надаються страховою компанією.</p> <p>Договір страхування, його зміст та порядок укладання.</p> <p>Методика розрахунку страхових тарифних ставок, страхових премій та страхових відшкодувань за різними видами страхування.</p> <p>Аналіз складу та структури фінансових ресурсів страховика.</p> <p>Аналіз фінансових показників діяльності страхової компанії.</p> <p>Аналіз формування та розміщення коштів страхових резервів.</p> <p>Доходи та видатки страхової компанії. Фінансові результати діяльності.</p> <p>Особливості оподаткування страхової компанії.</p>

Продовження таблиці 1.3

1	2
13	<p>Оцінка економічної безпеки страхової компанії.</p> <p>Вимоги щодо діяльності страхової компанії: достатність капіталу, диверсифікація коштів страхових резервів, рівень платоспроможності.</p> <p>Процедура ліцензування страхової діяльності.</p> <p>Управління ризиками страхової компанії.</p> <p>Стрес-тестування страхової компанії.</p> <p>Інспектування страхової компанії.</p> <p>Оцінювання фінансової стійкості і платоспроможності страхової компанії.</p> <p>Взаємодія страхової компанії з іншими фінансовими посередниками та пов'язані з цим ризики.</p> <p>Дотримання прав споживачів страхових послуг.</p> <p>Оцінювання стійкості та системного ризику страхового ринку.</p>
14	<p>Ломбард</p> <p>Загальна характеристика ломбарду як суб'єкта господарювання.</p> <p>Організаційна структура ломбарду.</p> <p>Організаційна структура, функції та сфера діяльності відділу безпеки ломбарду.</p> <p>Нормативні та законодавчі акти, які регулюють діяльність ломбарду.</p> <p>Особливості позичкової та комісійної діяльності ломбарду.</p> <p>Особливості формування доходів і видатків ломбарду.</p> <p>Аналіз показників діяльності ломбарду.</p> <p>Оцінювання фінансової стійкості ломбарду.</p> <p>Оцінка фінансово-економічної безпеки ломбарду.</p> <p>Моніторинг та ідентифікація загроз ломбарду.</p> <p>Управління ризиками ломбарду, основні шляхи підвищення рівня фінансово-економічної безпеки.</p> <p>Інспектування ломбарду.</p> <p>Дотримання прав споживачів фінансових послуг.</p>
15	<p>Кредитна спілка</p> <p>Загальна характеристика кредитної спілки як суб'єкта господарювання.</p> <p>Організаційна структура кредитної спілки.</p> <p>Організаційна структура, функції та сфера діяльності відділу безпеки кредитної спілки.</p> <p>Нормативні та законодавчі акти, які регулюють діяльність кредитної спілки.</p> <p>Особливості формування позичкового фонду кредитної спілки.</p>

Продовження таблиці 1.3

1	2
15	<p>Особливості формування доходів і видатків кредитної спілки. Аналіз показників діяльності кредитної спілки. Оцінювання фінансової стійкості кредитної спілки. Оцінка фінансово-економічної безпеки кредитної спілки. Моніторинг та ідентифікація загроз кредитної спілки. Управління ризиками кредитної спілки, основні шляхи підвищення рівня фінансово-економічної безпеки. Інспектування кредитної спілки. Дотримання прав споживачів фінансових послуг.</p>
16	<p>Аудиторська фірма Загальна характеристика аудиторської фірми як суб'єкта господарювання. Організаційна структура, функції та сфера діяльності відділу безпеки аудиторської фірми. Нормативні та законодавчі акти, які регулюють діяльність аудиторської фірми. Порядок проведення аудиту, робочі документи аудитора та вимоги до їх ведення. Методика складання аудиторських звітів та відомостей. Аналіз показників діяльності аудиторської фірми. Оцінювання фінансової стійкості аудиторської фірми. Оцінка фінансово-економічної безпеки аудиторської фірми. Моніторинг та ідентифікація загроз аудиторської фірми. Управління ризиками аудиторської фірми. Інспектування аудиторської фірми. Дотримання прав споживачів фінансових послуг.</p>
17	<p>Підприємство комунальної власності Загальна характеристика підприємства комунальної власності. Організаційна структура підприємства комунальної власності. Організаційна структура, функції та сфера діяльності відділу безпеки підприємства комунальної власності. Нормативні та законодавчі акти, які регулюють діяльність підприємства комунальної власності. Оцінювання фінансової стійкості підприємства комунальної власності. Оцінка фінансово-економічної безпеки підприємства комунальної власності. Моніторинг та ідентифікація загроз підприємства комунальної власності. Управління ризиками підприємства комунальної власності, основні шляхи підвищення рівня фінансово-економічної безпеки.</p>

Продовження таблиці 1.3

1	2
18	<p>Підприємства різної форми власності (окрім комунальних) Загальна характеристика підприємства. Організаційна структура підприємства. Організаційна структура, функції та сфера діяльності відділу безпеки підприємства. Нормативні та законодавчі акти, які регулюють діяльність підприємства. Аналіз показників діяльності підприємства. Оцінювання фінансової стійкості підприємства. Оцінка фінансово-економічної безпеки підприємства. Діагностика типу фінансово-економічної безпеки підприємств. Моніторинг та ідентифікація загроз підприємства. Управління ризиками підприємства, основні шляхи підвищення рівня фінансово-економічної безпеки. Інспектування підприємств.</p>
19	<p>Торговець цінними паперами Загальна характеристика торговця цінними паперами як суб'єкта господарювання. Організаційна структура, функції та сфера діяльності відділу безпеки торговця цінними паперами. Нормативні та законодавчі акти, які регулюють діяльність торговця цінним паперами. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на ринку цінних паперів торговцями цінними паперами. Особливості здійснення андеррайтингу, дилерської, брокерської діяльності та діяльності з управління активами. Організація торговцем обліку операцій з цінними паперами. Здійснення внутрішнього контролю за обігом цінних паперів та грошовими потоками у торговця цінними паперами. Особливості здійснення торговцями цінними паперами операцій з корпоративними цінними паперами. Надання торговцями цінними паперами інформаційно-консультативних послуг щодо обігу цінних паперів. Вимоги НКЦПФР щодо подання звітності торговцями цінними паперами. Оцінка фінансово-економічної безпеки торговця цінними паперами. Моніторинг та ідентифікація загроз торговця цінними паперами. Управління ризиками торговця цінним паперами, основні шляхи підвищення рівня фінансово-економічної безпеки. Інспектування торговців цінним паперами. Дотримання прав споживачів фінансових послуг.</p>

2 ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Виробничу практику студенти проходять на базах практики згідно з укладеними договорами. Основною передумовою проходження виробничої практики є можливість самостійної роботи студента під керівництвом провідних фахівців, призначених керівником від бази практики.

Під час практики студенти повинні в повному обсязі виконати програму проходження практики, вести щоденник і скласти звіт про проходження практики.

Під час практики студенти здійснюють збір, опрацювання, систематизацію та аналіз практичного матеріалу, необхідного для написання звіту. Завдання студента-практиканта полягає в детальному ознайомленні із законодавчим та інструктивним матеріалом, який регламентує організацію роботи фінансових органів, податкових адміністрацій, установ державної влади та управління, окремих фінансово-кредитних установ, підприємств, фінансових установ та організацій.

Для методичного керівництва призначається керівник від кафедри, який перед початком практики проводить інструктаж про порядок її проходження, вказуються вимоги до виконання програми практики та складання звіту за результатами проходження практики.

2.1 Обов'язки студента під час проходження практики

Студент-практикант повинен з'явитися на місце проходження практики в зазначений термін.

Прибувши на практику, студент зобов'язаний:

- ознайомитися з затвердженим адміністрацією установи, підприємства наказом про порядок проведення виробничої практики;
- з'ясувати у керівника практики від підприємства загальний план-графік проходження практики і при необхідності оформити перепустку.

Під час практики студент зобов'язаний:

- виконувати правила внутрішнього розпорядку і вимоги трудового законодавства;
- дотримуватися програми, затвердженої керівниками практики від кафедри і підприємства щодо виконання студентом індивідуального плану практики;
- виконувати вказівки керівника практики від підприємства (організації, установи);
- вести щоденник виробничої практики з зазначенням обсягу робіт, який виконано за кожен робочий день;
- при потребі – звітувати керівнику практики від кафедри про виконану роботу.

Не пізніше ніж за день до закінчення практики студент повинен одержати характеристику, підписану керівником підприємства, фінансової установи, організації (підрозділу).

Протягом усього періоду практики студенту необхідно здійснювати підготовчу роботу для складання звіту про проходження практики.

Про недоліки в організації проходження практики студент має право повідомити керівника практики від кафедри.

2.2 Обов'язки керівника практики від кафедри

- здійснювати систематичний контроль за виконанням затвердженої програми практики;
- надавати консультації студентам з питань проходження практики;
- перевіряти щоденники та подані звіти практикантів;
- доповідати на кафедрі про проходження практики студентами.

2.3 Обов'язки керівника практики від установи чи закладу

- здійснювати організацію роботи практикантів відповідно до затвердженої програми практики;
- перевіряти хід виконання студентами роботи під час практики;
- контролювати дотримання студентами трудової дисципліни і правил внутрішнього розпорядку;
- складати характеристику на студентів, підсумовуючи результати їх діяльності під час проходження практики.

При потребі керівник практики від установи чи закладу має право відлучати від практики студентів за порушення ними трудової дисципліни і несумлінне виконання своїх обов'язків. В таких випадках він повідомляє про порушення, що мали місце з боку студентів, керівнику практики від кафедри або надсилає повідомлення в Чернігівський національний технологічний університет.

3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО СКЛАДАННЯ, ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗАХИСТУ ЗВІТУ ПРО ВИРОБНИЧУ ПРАКТИКУ

На основі зібраного під час практики фактичного матеріалу, здобутих знань і обсягу виконаних робіт студент відповідно до затвердженої програми складає звіт про проходження виробничої практики.

Звіт повинен певним чином узагальнити здобутий студентом досвід практичної роботи і здатність до самостійного виконання робіт певного обсягу та спрямованості згідно з обраною спеціальністю. Підготовка та написання звіту здійснюється на основі зібраних і систематизованих фактичних даних, одержаних під час проходження практики.

Звіт про проходження практики повинен мати таку структуру:

- титульний аркуш (додаток А);
- рецензія про проходження практики (додаток Б);
- корінець направлення із печатками підприємства – бази практики з відмітками про прибуття та вибуття студента з місця проходження практики;
- щоденник (додаток В), підписаний керівником від бази практики з відбитком печатки підприємства;
- характеристика з місця проходження практики, підписана керівником від бази практики з відбитком печатки підприємства (Додаток Г);
- зміст звіту із зазначенням нумерації початкових сторінок кожного з структурних елементів звіту (Додаток Д);
- послідовне викладення теоретичних і розрахунково-аналітичних матеріалів згідно з наступною послідовністю:
  - вступ;
  - основна частина – теоретичний і розрахунково-аналітичний розділи;
  - висновки;
  - список використаних джерел;
  - додатки.

Кількість розділів і підрозділів у структурі звіту залежить від програми практики і визначається студентом самостійно.

Теоретична (текстова) частина містить коротку характеристику об'єкта практики, його організаційну структуру, аналіз нормативно-інструктивної бази, що регулює діяльність установи та викладення методик і пояснень до них, описання особливостей системи збору й обробки фінансово-економічної інформації в державній установі (фінансовій організації). При викладенні методик студент повинен посилається на первинні і зведені фінансові документи, нормативно-інструктивні матеріали.

Розрахунково-аналітична частина повинна вміщувати фінансово-економічну документацію: заповнені первинні та зведені бухгалтерські документи, фінансові, статистичні та податкові документи, відомості, розрахунки. При підготовці розрахунково-аналітичної частини слід використовувати статистичний інструментарій зведення і групування даних, табличний і графічний методи.

На останньому етапі відбувається захист звіту про виробничу практику. Під час захисту студенту необхідно показати здобуті знання і вміння, застосувати їх під час відповіді на запитання. У процесі захисту визначається ступінь виконання програми практики, глибина та самостійність висвітлених її питань, рівень оволодіння студентом практичними навичками самостійної роботи за спеціальністю. Також враховується характеристика, надана керівником від практики підприємства.

Звіт повинен бути виконаний та оформлений з дотриманням усіх технічних вимог до наукових робіт, викладених у ДСТУ 3008-95 “Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення”.

Текст роботи має бути виконаний у вигляді комп’ютерного набору на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) або написаний чітким розбірливим почерком (без виправлень). За комп’ютерного способу виконання звіту текст друкують через 1,5 інтервалу, шрифтом TimesNewRoman, розмір шрифту – 14 pt, абзац – 1,25 см. Текст слід друкувати, додержуючись таких розмірів полів: верхнє і нижнє – 20 мм, ліве – 30 мм, праве – 15 мм.

Під час виконання звіту необхідно дотримуватися рівномірної щільності, контрастності й чіткості зображення впродовж усієї роботи. Всі лінії, літери, цифри і знаки повинні бути однаково чорними впродовж усього тексту звіту.

Структурні елементи “ЗМІСТ”, “ВСТУП”, “ВИСНОВКИ”, “СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ”, “ДОДАТКИ” не нумерують, а їх назви є заголовками структурних елементів.

Заголовки структурних елементів роботи і розділів слід розташовувати посередині рядка і друкувати великими літерами без крапки в кінці, не підкреслюючи.

Заголовки підрозділів слід починати з абзацного відступу і друкувати маленькими літерами, крім першої великої, не підкреслюючи, без крапки в кінці. Абзацний відступ повинен бути однаковим упродовж усього тексту звіту і дорівнювати п’яти знакам. Якщо заголовок складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою. Перенесення слів у заголовку не допускається.

Відстань між заголовком і подальшим чи попереднім текстом має бути два рядки. Відстань між основами рядків заголовка, а також між двома заголовками приймають такою, як у тексті (додаток Е).

Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту й підпункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту.

Сторінки звіту слід нумерувати арабськими цифрами, додержуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Титульний аркуш включають до загальної нумерації сторінок роботи, але номер сторінки не проставляють. Ілюстрації й таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок роботи.

Розділи, підрозділи звіту слід нумерувати арабськими цифрами.

Розділи роботи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладення суті роботи і позначатися арабськими цифрами без крапки, наприклад, 1, 2, 3 і т. ін.

Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою.

Після номера підрозділу крапку не ставлять, наприклад, 1.1, 1.2 і т. ін.

Ілюстрації (рисунок, графіки, схеми, діаграми) слід розміщувати у звіті безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації мають бути посилання у роботі.

Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують під ілюстрацією. За необхідності під ілюстрацією розміщують пояснювальні дані (підрисунковий текст).

Ілюстрація позначається словом “Рисунок”, яке разом з назвою ілюстрації розміщують після пояснювальних даних, наприклад, “Рисунок 3.1 – Схема розміщення”.

Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами за порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках.

Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад, рисунок 3.2 – другий рисунок третього розділу.

Приклад оформлення ілюстрації наведений у додатку Ж.

Цифровий матеріал, як правило, оформлюють у вигляді таблиць.

Таблицю необхідно розташовувати безпосередньо після тексту, в якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці мають бути посилання в тексті роботи.

Назва таблиці складається зі слова “Таблиця”, її порядкового номера та безпосередньо назви, яка стисло відбиває зміст наведених у ній даних. Всі ці елементи оформлюються за зразком, наведеним у додатку З.

Повну назву таблиці вказують один раз над таблицею зліва з абзацним відступом. У випадку переносу частини таблиці на наступну сторінку над нею з абзацного відступу пишуть: “Продовження таблиці Х”, де Х – номер таблиці.

Таблиці нумеруються арабськими цифрами за порядком у межах розділу, за винятком таблиць, що наводяться в додатках. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, таблиця 2.1 – перша таблиця другого розділу.

Заголовки та дані таблиці можуть бути виконані через один інтервал, шрифтом TimesNewRoman, розмір шрифту – 12 pt.

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони становлять одне речення із заголовком.

Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки і підзаголовки граф указують в однині.

Переліки, за потреби, можуть бути наведені всередині підрозділів. Перед переліком ставлять двокрапку.

Перед кожною позицією переліку слід ставити малу літеру української абетки з дужкою, або, не нумеруючи – дефіс (перший рівень деталізації).

Для подальшої деталізації переліку слід використовувати арабські цифри з дужкою (другий рівень деталізації).

Переліки першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного відступу, другого рівня – з відступом відносно місця розташування переліків першого рівня.

Формули та рівняння розміщують безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються, посередині сторінки.

Вище і нижче кожної формули або рівняння повинно бути залишено не менше одного вільного рядка.

Формули і рівняння у роботі (за винятком формул і рівнянь, наведених у додатках) слід нумерувати порядковою нумерацією в межах розділу.

Номер формули або рівняння складається з номера розділу і порядкового номера формули або рівняння, відокремлених крапкою, наприклад, формула (1.3) – третя формула першого розділу.

Номер формули або рівняння зазначають на рівні формули або рівняння в дужках у крайньому правому положенні на рядку.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули чи рівняння, слід наводити безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій вони наведені у формулі чи рівнянні.

Пояснення значення кожного символу та числового коефіцієнта слід давати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають з абзацу словом “де” без двокрапки.

Переносити формули чи рівняння на наступний рядок допускається тільки на знаках виконуваних операцій, повторюючи знак операції на початку наступного рядка. Коли переносять формули чи рівняння на знакові операції множення, застосовують знак “х”.

Формули, що йдуть одна за одною й не розділені текстом, відокремлюють комою.

Приклад оформлення формули наведений у додатку И.

Посилання в тексті роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділених двома квадратними дужками, наприклад, “... у роботах [1-7]...”

При посиланнях на розділи, підрозділи, ілюстрації, таблиці, формули, рівняння, додатки зазначають їх номери.

При посиланнях слід писати: “... у розділі 2...”, “... (рис. 1.3)...” або “... на рисунку 1.3...”, “... (табл. 3.2)...” або “... в таблиці 3.2...”, “... за формулою (3.1)...”, “... у формулах (1.3) – (1.5)...”, “... у додатку Б...” або “... (додаток Б)...”

Додатки слід оформлювати як продовження звіту на його наступних сторінках, розташовуючи їх у порядку появи посилань на них у тексті.

Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках роботи, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований вгорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої повинно бути надруковано слово “Додаток А” і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ, наприклад, додаток А, додаток Б і т. ін.

Додатки повинні мати спільну з рештою роботи наскрізну нумерацію сторінок.

Ілюстрації, таблиці, формули та рівняння, що є в тексті додатка, слід нумерувати в межах кожного додатка, наприклад, рисунок Г.3 – третій рисунок додатка Г; таблиця А.2 – друга таблиця додатка А; формула (А.1) – перша формула додатка А.

Якщо в додатку одна ілюстрація, одна таблиця, одна формула, одне рівняння, їх нумерують, наприклад, рисунок А.1, таблиця А.1, формула А.1 відповідно до правил оформлення, зазначених вище.

Список використаних джерел слід розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті чи в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

При оформленні списку використаних джерел слід дотримуватися бібліографічних вимог, що викладені у ДСТУ 7.1-2006 “Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги і правила складання”. Приклад оформлення списку використаних джерел наведений у додатку К.

4. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ЗВІТУ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Звіт з практики захищається студентом керівнику практики від університету. Керівник практики приймає захист звіту з практики у студентів протягом перших трьох навчальних днів після закінчення терміну практики. Оцінка за практику вноситься до індивідуального навчального плану студента.

При рецензуванні звіту вихідною кількістю балів за системою ECTS вважається 0. Збільшення кількості балів проводиться відповідно до критеріїв оцінювання, викладених у рецензії (Додаток В).

Доопрацювання звіту не здійснюється. Всі питання мають бути з'ясовані студентом у процесі проходження виробничої практики з керівником практики від підприємства (установи, організації) або на консультаціях з керівником практики від кафедри.

Остаточна оцінка за звіт виставляється за результатами захисту. Під час захисту студент повинен показати здобуті знання і вміння, застосовувати їх шляхом відповіді на запитання. Звіт про проходження виробничої практики оцінюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням даних 100-бальної шкали оцінювання в 4-бальну шкалу та шкалу за системою ECTS (таблиця 2).

Таблиця 2 – Шкала оцінювання за системою ECTS

Оцінка за системою ECTS	Оцінка за бальною шкалою, що використовується в ДВНЗ “УАБС НБУ”	Оцінка за національною шкалою
A	90-100	5 (відмінно)
B	82-89	4 (добре)
C	74-81	3 (задовільно)
D	64-73	
E	60-63	
FX	35-59	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання
F	1-34	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

За результатами захисту звіту про проходження виробничої практики студент отримує оцінку за системою ECTS, яку викладач виставляє в екзаменаційну відомість.

Студенту, який не виконав програму практики без поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно. Студент, який востаннє отримав негативну оцінку по практиці в комісії, відраховується з вищого навчального закладу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

У процесі проходження практики студенти повинні використовувати затверджені нормативні документи, до числа яких належать:

- Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV (із змінами та доповненнями);
- Господарський кодекс України від 16.01.2003р. № 436-IV (із змінами та доповненнями);
- Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI (із змінами та доповненнями);
- Податковий кодекс України від **02.12.2010 № 2755-VI** (із змінами та доповненнями);;
- Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III (із змінами та доповненнями);
- Закон України «Про Службу безпеки України» від 25.03.1992 № 2229-XII (із змінами та доповненнями);
- Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999р. № 679-XIV
- Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» станом на 11 серпня 2013 року;
- Закони України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» станом на 11 жовтня 2013 року;
- Закони України «Про захист від недобросовісної конкуренції» станом на 13 січня 2009 року;
- Закони України «Про інвестиційну діяльність» станом на 9 листопада 2013 року;
- Закони України «Про інформацію» станом на 10 серпня 2012 року;
- Закони України «Про страхування» від 4 жовтня 2001 р. № 2745-III (із змінами та доповненнями);
- Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 червня 2001р. № 2664-III (із змінами та доповненнями);
- Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» від 04.07.2013р. №245-VII;
- Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо інсайдерської інформації» від 22.04.2011р. №3306-VI;
- Закон України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991р. № 1023-XII (із змінами та доповненнями);
- Закон України «Про рекламу» від 03.07.1996р. № 270/96-ВР (із змінами та доповненнями);
- Закон України “Про цінні папери і фондовий ринок” від 23 лютого 2006 р. № 3480-IV (із змінами і доповненнями);
- Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 №

2121-III (зі змінами та доповненнями);

– Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення». від 15 грудня 2005 року № 3201-IV (зі змінами та доповненнями);

– Закон України «Про інститути спільного інвестування» 5 липні 2012 року № 5080-VI ;

– Указ президента України від 12.02.2007 № 105/2007 «Про стратегію національної безпеки України» (зі змінами та доповненнями);

– Указ президента України від 23 листопада 2011 р. № 1070/2011 «Про національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг»;

– Положення, Указ Президента України «Про Міністерство фінансів України» від 08.04.2011р. № 446/2011;

– Положення, Указ Президента України «Про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку» від 23.11.2011р. № 1063/2011;

– Положення, Указ Президента України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері фінансових послуг» від 23.11.2011 р. № 1070/2011;

– Постанова Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1996 № 1523 «Положення про провадження діяльності страховими посередниками» (зі змінами і доповненнями);

– Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії реформування системи захисту прав споживачів на ринках фінансових послуг на 2012-2017 роки» від 31 жовтня 2012 р. № 867-р;

– Наказ Державного комітету фінансового моніторингу України від 3 серпня 2010 року N 126 «Про затвердження Критеріїв ризику легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму» від 03.08.2010р. № 126;

– Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 11 липня 2013 № 2262«Про затвердження вимог до рейтингів фінансової надійності (стійкості) страховиків та перестраховиків-нерезидентів»;

– Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 08 жовтня 2009 р. № 741 «Про затвердження положення про обов'язкові критерії та нормативи достатності, диверсифікованості та якості активів, якими представлені страхові резерви з видів страхування, інших, ніж страхування життя»;

– Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 23 липня 2009 р. №576 «Зміни до правил розміщення страхових резервів із страхування життя»;

– Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 19.07.2012 № 995 «Про затвердження Положення про здійснення фінансового моніторингу професійними учасниками ринку цінних паперів» №995 від 20.01.2014;

- Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 05.08.2003 № 26 «Про затвердження Положення про здійснення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Міністерство інфраструктури України» №26 від 20.01.2014;
- Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 19.07.2012 № 997 «Про затвердження Порядку контролю за дотриманням професійними учасниками фондового ринку вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» № 997 від 20.01.2014;
- Постанова Правління Національного банку України від 14.05.2003 № 189 «Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу» №189 від 20.01.2014;
- Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку «Про затвердження Порядку зупинення та поновлення проведення фінансових операцій на ринку цінних паперів суб'єктами первинного фінансового моніторингу» N 998 від 19.07.2012;
- Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження Класифікації інституційних секторів економіки» від 18.05.2005р. № 96.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок оформлення титульного аркуша звіту

Чернігівський національний технологічний університет
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ЗВІТ
ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

студента _____ курсу _____ групи

_____
(прізвище, ім'я та по батькові студента)на (в) _____
(назва державної (фінансової) організації, установи)
з _____ 20__ р. по _____ 20__ р.

Керівник від кафедри

_____
(підпис) (посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник від підприємства

_____
(підпис) (посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Чернігів – 2016 р.

Додаток Б

Зразок оформлення рецензії на звіт про виробничу практику

Чернігівський національний технологічний університет

Фінансово-економічний факультет
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

РЕЦЕНЗІЯ**на звіт про проходження виробничої практики**Студента _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Група _____ курс _____ спеціальність _____ форма навчання _____

База практики _____

з _____ р. по _____ р.

Результати оцінювання звіту про проходження виробничої практики

№ пор.	Критерії оцінювання звіту про проходження виробничої практики	Кількість балів	Отримані бали	Примітки
Виконання звіту				
1	Оформлення звіту про проходження виробничої практики відповідає вимогам. <i>Основні недоліки:</i> шрифт та інтервал не відповідають встановленим вимогам, відсутня нумерація, відсутні заголовки, неправильне оформлення цифрового та ілюстративного матеріалу, списку літератури, додатків тощо <i>(коригуючий коефіцієнт 2)</i>	0 – 5		
2	Оформлення щоденнику про проходження виробничої практики відповідає вимогам <i>Основні недоліки:</i> не вказано дати виконання робіт, агрегований опис обсягу виконаних робіт	0 – 5		
3	Своєчасна реєстрація звіту на кафедрі	0, 5		
4	Вступ відповідає вимогам. <i>Основні недоліки:</i> відсутнє обґрунтування актуальності обраного напрямку, не визначені мета і завдання, об'єкт і методи дослідження, інформаційна база звіту тощо <i>(коригуючий коефіцієнт 2)</i>	0 – 5		
5	Наявність логічної послідовності та наукового стилю викладу матеріалу дослідження	0 – 5		

Продовження Додатку Б

6	Теоретична частини відповідає вимогам. <i>Основні недоліки:</i> відсутні глибина, всебічність і повнота викладення теоретичного матеріалу; не висвітлені основні напрямки діяльності, організаційна структура об'єкту практики; відсутній огляд нормативної бази тощо (коригуючий коефіцієнт 3)	0 – 5		
7	Аналітична частина відповідає вимогам. <i>Основні недоліки:</i> відсутній табличний та ілюстративний матеріал або його аналіз, використані “застарілі” статистичні дані, наведені дані, не пов'язані зі змістом тексту звіту, наявність помилок в розрахунках, недостатня вірогідність і надійність аналітичного обґрунтування тощо (коригуючий коефіцієнт 3)	0 – 5		
8	Висновки відповідають вимогам. <i>Основні недоліки:</i> не мають зв'язку з результатами дослідження, не підбиті підсумки з усіх висвітлених питань і розділів, поверхневий аналіз і недостатньо обґрунтовані висновки тощо	0 – 5		
9	Список використаних джерел відповідає вимогам. <i>Основні недоліки:</i> недостатній рівень інформаційного забезпечення, неправильно оформлений, відсутня законодавча база, застаріла періодична література тощо	0 – 5		
10	Додатки відповідають вимогам <i>Основні недоліки:</i> не представлено фінансової документації, на яку є посилання в звіті	0 – 5		
Захист звіту про проходження виробничої практики				
11	Розуміння теоретичних основ функціонування об'єкту практики	0 – 5		
12	Спроможність аналізувати фінансову діяльність об'єкту практики та робити висновки щодо її стану	0 – 5		
13	Повні, вичерпні відповідні на поставлені питання, вільне володіння матеріалом звіту (коригуючий коефіцієнт 2).	0 – 5		

Звіт про проходження виробничої практики перевірів:

_____ “___” _____ 20__ р.
(підпис) (прізвище та ініціали керівника)

Звіт захищено “___” _____ 20__ р.

Кількість балів за виконання звіту	Кількість балів за захист звіту	Оцінка, що заноситься до екзаменаційної відомості		
		за 100-бальною шкалою	за 4-бальною шкалою	за системою ECTS

*Зразок оформлення щоденника
про проходження виробничої практики*

Чернігівський національний технологічний університет

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

_____ (вид і назва практики)

студента _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет _____
Кафедра _____
освітньо-кваліфікаційний _____ рівень

напрямок підготовки (спеціальність) _____
(назва)
_____ курс, група _____

Студент _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, організацію, установу
"___" _____ 20__ року

_____
М.П. (підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи
"___" _____ 20__ року

_____
М.П. (підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Робочі записи під час практики

Відгук і оцінка роботи студента на практиці

(найменування підприємства, організації, установи)

Керівник практики від підприємства, організації, установи

(підпис)

(прізвище та ініціали)

М.П.

“ ___ ” _____ 20__ року

Відгук осіб, які перевіряли проходження практики

Висновок керівника практики від вищого навчального закладу про проходження практики

Дата складання заліку “___” _____ 2016 року

Оцінка:

за національною шкалою	
	(словами)
кількість балів	
	(цифрами і словами)
за шкалою ECTS	

Керівник практики від вищого навчального закладу

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Зразок характеристики про проходження виробничої практики

-//- межа верхнього колонтитулу сторінки -//-

ХАРАКТЕРИСТИКА

Студент 5 курсу денної форми навчання групи МФБ-151 Чернігівського національного технологічного університету Іванов Іван Іванович проходив виробничу практику на ТОВ «Чернігівтеплоенерго» з _____ 2016 р. по _____ 2016 р. Для нього було створено всі умови для безпечної роботи та виконання студентом завдань, що передбачені змістом і програмою виробничої практики, він був ознайомлений з правилами внутрішнього розпорядку на підприємстві.

Під час проходження виробничої практики студент Іванов І. І. відповідно до її програми ознайомився з особливостями організації та управління діяльністю підприємства та його фінансово-економічною безпекою, в тому числі з фінансово-господарською характеристикою підприємства, організаційною структурою підприємства та нормативно-правовими основами його діяльності, набув навичок здійснення аналізу фінансового стану підприємства, ідентифікації загроз діяльності підприємства та оцінювання ступеня його фінансово-економічної безпеки.

Іванов І. І. проявив добре знання законодавчих і інструктивних документів, відповідально ставився до поставлених перед ним завдань. Виявив технічні навички із застосування сучасних комп'ютерних технологій та спеціальних програм, зокрема в роботі з електронними законодавчими базами. Протягом усього терміну проходження виробничої практики Іванов І. І. був ініціативним і дисциплінованим, суворо дотримувався правил охорони праці, трудової дисципліни, виконував правила внутрішнього розпорядку.

Матеріали, представлені в звіті, можуть будуть використанні при написанні індивідуальних студентських робіт. Звіт про проходження виробничої практики складено у повній відповідності до програми практики.

Директор
ТОВ «Чернігівтеплоенерго»

В. П. Петров

**Зразок оформлення змісту звіту
про проходження виробничої практики**

-//- межа верхнього колонтитулу сторінки -//-

ЗМІСТ

Два пусті рядки: розмір шрифту – 14 pt, міжрядковий інтервал – 1,5

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1. Загальна фінансово-господарська характеристика підприємства	5
1.2. Організаційна структура управління підприємством	9
1.3. Нормативно-правові засади діяльності підприємства	12
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ	5
2.1. Аналіз фінансового стану підприємства	15
2.2. Ідентифікація загроз діяльності підприємства.....	18
2.3. Оцінювання ступеня фінансово-економічної безпеки на підприємстві.....	25
ВИСНОВКИ.....	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	37
ДОДАТКИ.....	39

**Зразок оформлення сторінки основної частини звіту
про проходження виробничої практики**

-//- межа верхнього колонтитулу сторінки -//-

РОЗДІЛ 1 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Загальна фінансово-господарська характеристика підприємства

Публічне акціонерне товариство “Криворізький турбінний завод “Констар” є одним з лідерів машинобудівної промисловості України. За більш ніж 30-річний період роботи на ринку газотурбінної техніки підприємством вироблено більш ніж 600 газоперекачуючих агрегатів, призначених для стискування природного газу на компресорних станціях магістральних газопроводів СНД.

-//- продовження викладу змісту підрозділу 1.1 -//-

Таким чином, ПАТ “Криворізький турбінний завод “Констар” є одним з найбільших підприємств, які працюють у м. Кривий Ріг, яке має потужні фінансово-господарські зв’язки не тільки в Україні, а й за її межами.

1.2. Організаційна структура управління підприємством

ПАТ “Криворізький турбінний завод “Констар” має типову для більшості підприємств України структуру: а саме підприємство має декілька структурних підрозділів.

Зразок оформлення ілюстрацій

Узагальнюючи існуючі науково-методичні підходи щодо визначення мети фінансового нагляду, можна стверджувати, що основною метою нагляду за фінансовим сектором країни є забезпечення фінансової стійкості, яка, в свою чергу, вимагає досягнення багатокритеріальної системи часткових цілей, які обумовлюють і доповнюють одна одну (рис. 1.1).

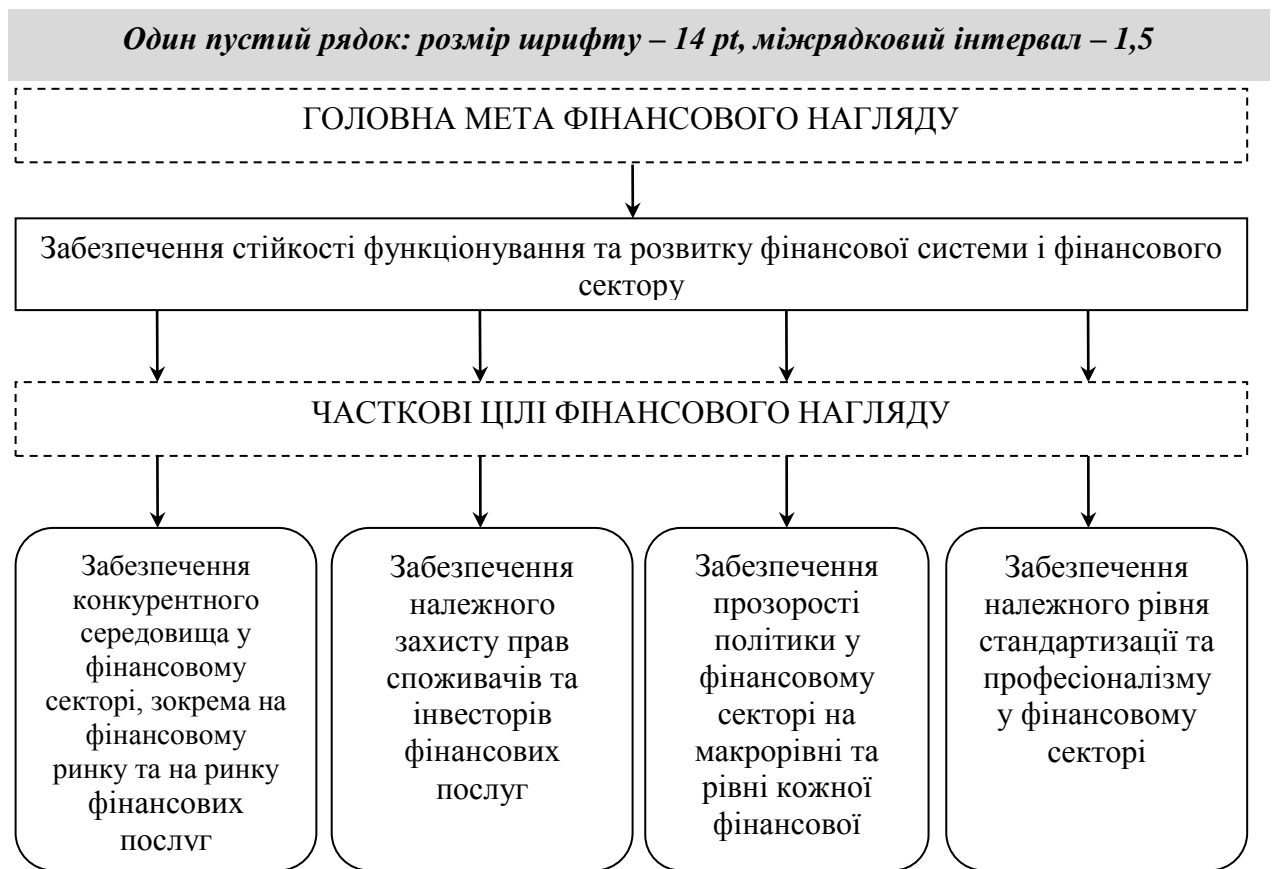

Рисунок 1.1 – Система цілей нагляду за фінансовим сектором

Один пустий рядок: розмір шрифту – 14 pt, міжрядковий інтервал – 1,5

Об'єктом фінансового нагляду виступає сукупність фінансових установ, які здійснюють діяльність у фінансовому секторі. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» фінансовою установою є юридична особа, яка надає одну чи декілька фінансових послуг і внесена до відповідного реєстру.

Зразок оформлення таблиць

-//- Аркуш, на якому розміщена перша частина таблиці -//-

Докризовий план переходу банківських систем різних країн на стандарти Базеля II був досить тривалим і неоднорідним (табл. 1.4), однак подібною є також і ситуація з впровадженням останньої версії міжнародних нормативів.

Таблиця 1.4 – Хронологія впровадження Базеля II в різних країнах світу

Країна	Дата початку введення угоди	Підходи до оцінки вимог до капіталу за кредитним і операційним ризиками	Підходи до оцінки вимог до капіталу за ринковим ризиком
Австралія	кінець 2007	Всі підходи	На основі внутрішніх моделей
Австрія	2007/2008	За планом Євросоюзу	На основі внутрішніх моделей
Албанія	не визначена	Не визначені	Немає

-//- Перехід на іншу сторінку -//-

-//- границя верхнього колоннитулу аркушу, на якому розміщено продовження таблиці -//-

Продовження таблиці 1.4

Країна	Дата початку введення угоди	Підходи до оцінки вимог до капіталу за кредитним і операційним ризиками	Підходи до оцінки вимог до капіталу за ринковим ризиком
Угорщина	не визначена	Не визначені	На основі внутрішніх моделей
Німеччина	2007/2008	За планом Євросоюзу	На основі внутрішніх моделей
Гонконг	2007/2008	Стандартизований (2007), на основі внутрішніх рейтингів (2008)	На основі внутрішніх моделей

Один пустий рядок: розмір шрифту – 14 pt, міжрядковий інтервал – 1,5

Як бачимо, банківські системи більшості країн світу (включаючи найбільш розвинені) не були готові прийняти виклики циклічного розвитку глобальних фінансових ринків та адекватно оцінити системні ризики, пов'язані з надмірним ростом обсягів кредитування та зростанням вартості “неякісних” активів.

Зразок оформлення формул

Міжнародна інвестиційна позиція країни дозволяє обчислити індикатор відкритості економічної системи країни для потоків капіталу *IFIGDP*:

Один пустий рядок: розмір шрифту – 14 pt, міжрядковий інтервал – 1,5

$$IFIGDP = \frac{FA + FL}{GDP} \times 100, \quad (3.2)$$

Один пустий рядок: розмір шрифту – 14 pt, міжрядковий інтервал – 1,5

де *FA* – запаси валових іноземних фінансових активів країни;

FL – запаси валових іноземних фінансових зобов'язань країни.

Один пустий рядок: розмір шрифту – 14 pt, міжрядковий інтервал – 1,5

У якості показників *FA* і *FL* можна використати обсяги активів і пасивів, які відображаються у міжнародній інвестиційній позиції країни.

Зразок оформлення списку використаних джерел

-//- межа верхнього колонтитулу сторінки -//-

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Два пусті рядки: розмір шрифту – 14 pt, міжрядковий інтервал – 1,5

1. Про Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]: Положення, Указ Президента України № 446/2011 від 08.04.2011, зі змін. та доп. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>.
2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]: Закон України № 2664-III від 12.07.2001, зі змін. та доп. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
3. Довгань Ж. М. Фінансова стійкість банківської системи України: проблеми оцінки і забезпечення: Монографія / Ж. М. Довгань. – Суми: ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2012. – 450 с. – ISBN 978-966-8958-82-3.
4. Коваленко В. В. Банківський нагляд: Навчальний посібник / В. В. Коваленко. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – 262 с.
5. Кремень В.М. Науково-методичні підходи до визначення сутності та мети фінансового нагляду / В.М. Кремень // Бізнес Інформ. – 2013. – № 4. – С. 381-385.